

J – LOŽISKA

ZKUŠENOSTI Z REVIZÍ ZAJIŠTĚNÍ STARÝCH DŮLNÍCH DĚL

Revision of old mining works

MICHAL POŇAVIČ¹ – PETR RAMBOUSEK¹ – PAVEL ŠÍR²

¹ Česká geologická služba, Klárov 3, 118 21 Praha 1

² Česká geologická služba – Geofond, Kostelní 26, 170 06 Praha 7

Key words: mining risks, old mining works, Mining Act, methodology, database processing

Abstract: The old mining works according to the Czech Mining Act is a legal term for an abandoned mining site. The Ministry of Environment is responsible for public safety of these works. The safety regime devised for the old mining work must have periodical control system, which could not be completely provided by mining companies in long term. The Ministry of Environment has delegated the Czech Geological Survey and Czech Geological Survey – Geofond for the pilot project, which brings, apart from on-site revisions of the old mining works, the new methodology that fulfills the mining directions and safety for people.

Historie těžby nerostných surovin má na území České republiky bohatou mnohasetletou tradici. Do dnešní doby zůstalo zachováno velké množství různých pozůstatků po dobývání nerostů. Mnohé zachovalé objekty jsou unikátní technickou památkou dokládající píli a zručnost našich předků, naopak některé objekty mohou bezprostředně ohrožovat zdraví a bezpečnost osob. Taková důlní díla, u kterých neexistuje nebo není znám původní provozovatel ani jeho právní nástupce, jsou označována – ve smyslu § 35 odst. 1 a 2 Zákona ČNR č. 44/1998 Sb., o ochraně a využití nerostného bohatství (dále jen Horního zákona), ve znění pozdějších předpisů – jako stará důlní díla. Ministerstvo ži-

votního prostředí ČR (dále MŽP) v souladu s § 35 Horního zákona zajišťuje, popř. likviduje taková stará důlní díla, která ohrožují zákonem chráněný obecný zájem nebo brání dalšímu rozvoji území. K zabezpečení tohoto úkolu disponuje MŽP zvláště vyhrazeným fondem a pověřuje oprávněné organizace k provádění zabezpečovacích prací.

Provádění sanačních a likvidačních prací je definováno Vyhláškou ČBÚ č. 52/1997 Sb. a jejími novelami. Tato vyhláška rovněž stanovuje, že po uplynutí lhůty tří let od ukončení sanace, popř. likvidace starého důlního díla (kdy je objekt sledován provádějíci organizací), je nutno dále provádět periodické kontroly technického zajištění daného důlního díla. Stav technického zajištění vertikálních důlních děl je nutné kontrolovat nejméně jedenkrát za rok, časové rozmezí kontrol ostatních důlních děl nesmí být delší než 24 měsíců. Pro stará důlní díla, vzhledem k jejich charakteru, který je odlišuje od současných hlavních důlních děl (po technické i dokumentační stránce), platí uvedená vyhláška přiměřeně. Vzhledem k nutnosti zajištění dalších starých důlních děl (dále SDD) není zatím v silách MŽP zajistit dlouhodobý monitoring smluvně s provádějíci organizacemi. Proto byly v květnu 2005 pověřeny Česká geologická služba (ČGS) a Česká geologická služba – Geofond (dále Geofond) k vypracování a realizaci společného pilotního projektu „Revize zajištění starých důlních děl“, který by podle vyhlášky ČBÚ č. 52/1997 Sb. a jejích novel naplnil zákonnou povinnost revize zlikvidovaných a zajištěných starých důlních děl.

Revize stavu všech zajištěných a sanovaných starých důlních děl, u kterých uplynula tříletá lhůta od provedení zajištění, sanace nebo likvidace a které byly předány investorovi – MŽP, jsou (mimo prostor OKR) prováděny na celém území ČR. Terénní revize je zaměřena na detailní kontrolu správné funkčnosti stavu technického zabezpečení SDD, projevů zajištěných SDD na bezprostřední okolí a komplexní zhodnocení revidovaných důlních děl (návrh na vyhlášení technické památky, přírodní památky apod.). Revize je prováděna v souladu s Vyhláškou ČBÚ č. 52/1997 Sb. a jejími novelami, podkladem jsou příslušná ohlášení SDD a schválené závěrečné zprávy o zajištění starých důlních děl. Pro usnadnění orientace v dané problematice a pro objektivní hodnocení poznatků

Obr. 1. Portál štoly Amáline údolí 1 v Kašperských Horách. Foto M. Poňavič.

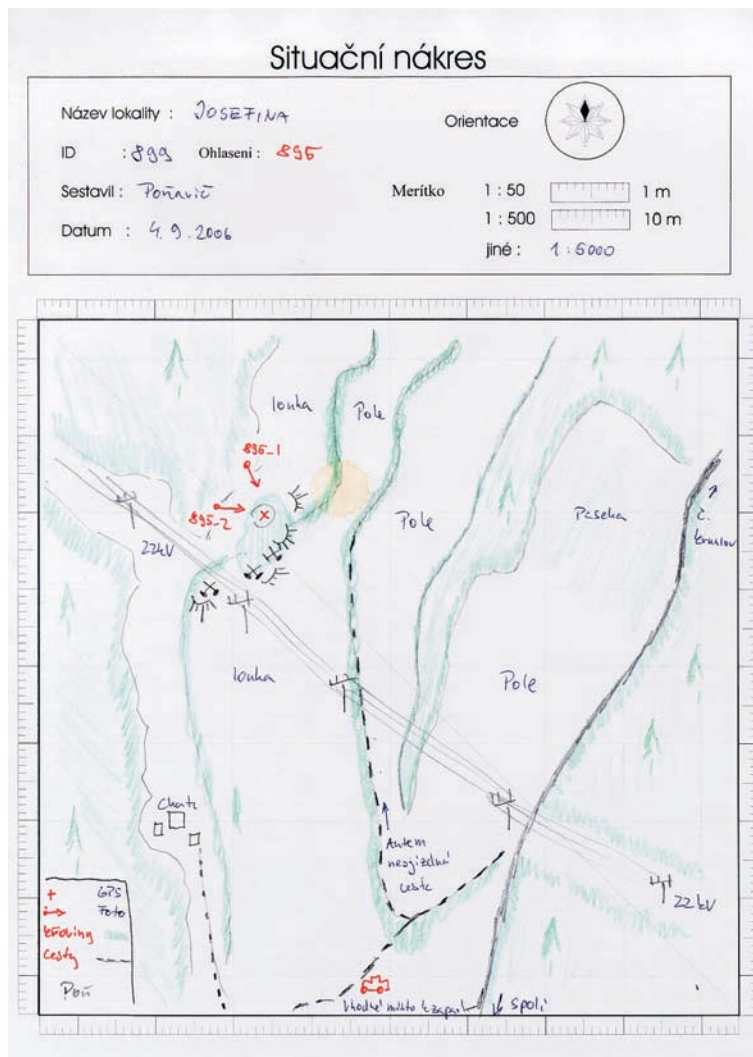
byl v roce 2005 vypracován (a posléze Komisí pro projekty a závěrečné zprávy v únoru 2006 schválen) jednotný „Metodický postup terénní revize zajištěných starých důlních děl“.

Revize technického stavu SDD je rozdělena do tří dílčích – ročních – etap. Zásadním úkolem první etapy bylo vypracování metodiky pro terénní revizi a vypracování systému uložení výsledků revizí (včetně zaměření polohy SDD, fotodokumentace a situačních nákresů) do elektronické podoby. Tato metodika byla vyzkoušena na 183 lokalitách a po upřesnění byla předložena MŽP, kde byla v únoru 2006 schválena k dalšímu použití. V následující etapě, v roce 2006, byla metodika dále upřesněna pro použití při periodických revizích. Tomu relevantně odpovídala i úprava softwarových prostředků pro ukládání dat i správu centrální databáze v ČGS – Geofondu. Se zahájením terénních revizí byl respektován i požadavek na odpovídající zajištění bezpečnosti práce, kdy pracovníci byli poučeni oprávněnou osobou.

Stav zajištění starých důlních děl je klasifikován na základě úplnosti a funkčnosti technického zajištění, podle stupně negativního vlivu na bezprostřední okolí a zajištění bezpečnosti ochrany zdraví obyvatel a jejich majetku do tří kategorií. Do první kategorie (SDD vyhovující) jsou řazena taková SDD, u kterých nedošlo na technickém zajištění k žádným změnám (porovnává se stavem ve schválené dokumentaci). Do druhé kategorie (SDD podmíněně vyhovující) jsou řazena ta důlní díla, kde je technické zajištění poškozeno, ale zůstává stále funkční a nemůže dojít k bezprostřednímu ohrožení. Kategorie třetí (SDD nevyhovující) zahrnuje ta důlní díla, u kterých technické zajištění chybí nebo je natolik poškozeno, že neplní svou funkci, důlní díla bezprostředně ohrožují zdraví a životy obyvatel a zákonem chráněný obecný zájem.

V roce 2005 bylo z celkového počtu 234 SDD určených k revizi v rámci terénní revize navštíveno 183 lokalit. Celkem 51 lokalit nebylo možno navštívit z důvodu špatné dostupnosti (lokality nalézající se na soukromých uzavřených pozemcích, v uzavřených budovách či v územích se speciálními režimy ochrany jako jsou zdravotnická zařízení a dobývací prostory). Ze 183 revidovaných lokalit bylo 135 objektů klasifikováno jako vyhovující, 36 objektů podmíněně vyhovující a 12 lokalit bylo nevyhovujících. Lokality nevyhovující a podmíněně vyhovující byly zařazeny do plánů zajištění SDD OG MŽP ČR. Výsledky byly uloženy do vytvořené elektronické databáze a byly předány odboru geologie MŽP. V tomto roce bylo prostudováno přibližně 220 ohlášených starých důlních děl a 190 závěrečných zpráv o zajištění starých důlních děl.

V roce 2006 bylo k revizím určeno celkem 369 lokalit (včetně jam revidovaných v předešlém roce). Z tohoto počtu nebylo navštíveno 14 objektů. Z 355 ověřených důlních děl bylo 340 objektů klasifikováno jako vyhovující, 13 podmíněně vyhovující a 2 důlní díla byla nevyhovující.

Obr. 2. Situační náčrtek SDD Josefina ve Spolí na Českokrumlovsku; sestavil M. Poňavíč.

Veškeré výsledky byly uloženy do elektronické databáze a předány na MŽP. V roce 2006 bylo prostudováno přibližně 300 ohlášených starých důlních děl a 310 závěrečných zpráv o zajištění starých důlních děl.

Závěr

Řešení projektu „Revize zajištění starých důlních děl“ bylo zahájeno v roce 2005, kdy byl vypracován a schválen „Metodický postup terénní revize zajištěných starých důlních děl“ a byly zahájeny vlastní terénní revize. Terénní práce pokračovaly i v roce 2006. Celkem bylo za období od srpna 2005 do listopadu 2006 zrevidováno 552 objektů. (Objekty, které byly klasifikovány jako podmíněně vyhovující a nevyhovující, byly postupně zařazeny do plánů zajištění OG MŽP ČR.) V obdobném rozsahu budou práce probíhat i v roce 2007, kdy končí pilotní projekt. Kromě revize lokalit, jejich klasifikace a zpracování databáze výsledku revizí SDD přinese závěrečná etapa i doporučení k optimálnímu režimu revizí a nevhodnějším způsobům zajištění a sanací SDD vzhledem k jejich charakteru, technickému či historickému významu a představovanému riziku.